

Εισήγηση του Μένη Θεοδωρίδη στη Διημερίδα,

**«Μια Άλλη Τηλεόραση Είναι Αναγκαία.
Προτάσεις Για Μια Άλλη Πολιτική Στην Τηλεόραση»**

που οργανωσε το 4^ο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ
(Αμφιθέατρο ΓΣΕΕ, 13 & 14 Φεβρουαρίου 2006).

(Δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Εκπαιδευτική Κοινότητα», τεύχος 78, Αθήνα 2006, σελ. 44-47)

Και μόνη η διατύπωση του θέματος αυτής της εισήγησης,

«ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ»

συνεπάγεται τόσο έναν προβληματισμό **αγωγής**, όσο και κάποιον ρόλο επιστήμονα ή απλού ενήλικου που πιστεύει -όμως- ότι δικαιούται να θέτει ερωτήματα και να παίρνει αποφάσεις με κριτήριο την, κατά τη γνώμη του επιθυμητή αγωγή και τον συνακόλουθο, υπόρρητο φρονηματισμό. Μ' άλλα λόγια συνεπάγεται κάποιον που, κάπως αλαζονικά, θεωρεί δοσμένο ότι, ως ενήλικος, ξέρει βέβαια τι είναι καλό για τα παιδιά και τι όχι· ότι -χωρίς ιδιαίτερες αμφιβολίες- μπορεί να παίρνει μέτρα για το καλό τους, με μόνον εφόδιο τις δικές του, αδιαπραγμάτευτες αξίες.

Επιλέγω λοιπόν να προχωρήσω, κατανοώντας τις πιθανές ιδεολογικές ενστάσεις για το εγχείρημα αλλά αδυνατώντας, στο πλαίσιο αυτής της εισήγησης, να θίξω τις πολύ σημαντικές φιλοσοφικές διαστάσεις του θέματος «θεσμική διαπαιδαγώγηση». Η εισαγωγική αυτή επισήμανση δεν έχει κανένα άλλο βάρος, πέρα από την απλή υπενθύμιση – επίκληση (προς όλους όσους σπεύδουν να καταθέσουν τέτοιου είδους προτάσεις):

...πορευόμαστε σε ένα δρόμο προεπιλεγμένο. Χωρίς να αναρωτηθούμε για το σημείο εκκίνησης (δηλαδή το πολιτικό και το ιδεολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο βρισκόμαστε -εμείς που προτείνουμε- και για το οποίο χτες ειπώθηκαν ήδη αρκετά). Τουλάχιστον ας είμαστε προσεκτικοί και, κατά το δυνατόν, ειλικρινείς.

Οι γενικότερες επιφυλάξεις γονέων και παιδαγωγών σχετικά με την αρνητική επιρροή της τηλεόρασης στα παιδιά, διαμορφώνουν μια

στερεοτυπική λογική «ανησυχούντων» που συνήθως πιέζουν για μέτρα και μηχανισμούς ελέγχου, προκειμένου να περιοριστούν αφενός οι σκηνές βίας και σεξ και αφετέρου οι παιδικές διαφημίσεις στο τηλεοπτικό πρόγραμμα. Μια τόσο επιφανειακή και υποκριτική παιδαγωγική αντίληψη, είναι αναμενόμενο να οδηγήσει σε εξίσου υποκριτικές λύσεις και μεθοδεύσεις:

- Πριν λίγα μόλις χρόνια, οι διαφημίσεις παιχνιδιών έφτασαν να κατακλύζουν...τις βραδινές ώρες του τηλεοπτικού προγράμματος. Φυσικά, σε μια κοινωνία που στηρίζεται στην προώθηση και κατανάλωση αγαθών, ήταν απλώς θέμα χρόνου μέχρι οι περιορισμοί αυτού του είδους να αδρανήσουν και να καταργηθούν εντελώς, δυνάμει μάλιστα της σχετικής ευρωπαϊκής νομοθεσίας.
- Οι τολμηρές σκηνές πάλι, απόκτησαν διακοσμητικές ενδείξεις του τύπου... «Κατάλληλο – επιθυμητή η γονική συναίνεση»!

Μέχρι σήμερα η μόνη θεσμική, κρατική παρέμβαση παιδαγωγικού χαρακτήρα στο χώρο της τηλεόρασης, παραμένει η σήμανση καταλληλότητας των τηλεοπτικών εκπομπών. Ξεκινούμε λοιπόν με αυτήν, διευκρινίζοντας ότι πρόκειται για τη λιγότερο ενδιαφέρουσα και αμφίβολης αξίας μέριμνα που αναφέρεται στα παιδιά – τηλεθεατές.

Η σχετική απόφαση του Υπουργείου Τύπου, από την μια (σε γλώσσα σχεδόν «μεταξική» και έντονα προ-τηλεοπτική) κάνει λόγο για «ανάγκη προστασίας των ανηλίκων από την παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων το περιεχόμενο των οποίων μπορεί να επιδράσει δυσμενώς στην ομαλή πνευματική και ηθική ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους» (Απρίλιος 2000) κι απ' την άλλη, στην ίδια απόφαση δυο σελίδες πιο κάτω, σε μια έκλαμψη πολιτικής ορθότητας, όλες οι εκπομπές χαρακτηρίζονται γενναιόδωρα ως... κατάλληλες· μερικές όμως είναι κατάλληλες... μόνον για ενηλίκους, άλλες είναι κατάλληλες για ανηλίκους... άνω των 15 ετών κ.ο.κ.

Μ' άλλα λόγια, στην τηλεόραση, αντικαθίσταται ο οπισθοδρομικός χαρακτηρισμός «ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΓΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ» με τον φιλελεύθερο και πολιτικά ορθό χαρακτηρισμό «ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΜΟΝΟΝ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΟΥΣ» και

αντίστοιχα ο χαρακτηρισμός «ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΓΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 13 ΕΤΩΝ» γίνεται «ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΓΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΑΝΩ ΤΩΝ 15 ΕΤΩΝ»!

Ταυτόχρονα, βέβαια, παραχωρείται στους τηλεοπτικούς σταθμούς η αρμοδιότητα να χαρακτηρίζουν, με δικούς τους υπαλλήλους, την κάθε εκπομπή. Έτσι, κατά τη λογική της λεγόμενης αυτορρύθμισης, η επιτροπή υπαλλήλων ενός, ας υποθέσουμε, παιδαγωγικά αναίσθητου σταθμού μπορεί να χαρακτηρίσει ως «Κατάλληλη», μια εκπομπή με ήπιες πορνογραφικές σκηνές και να την μεταδώσει στις 6:00 το απόγευμα με μόνη υποχρέωση την ένδειξη «Κατάλληλο – επιθυμητή η γονική συναίνεση». Εφόσον υπάρξουν έντονες και επανειλημμένες διαμαρτυρίες και καταδίκες και προκειμένου ο σταθμός να μην εκτίθεται στο κοινό, θα ...αυτορρυθμιστεί! Δηλαδή η αρμόδια επιτροπή του θα υιοθετήσει, κατά την ελπίδα του νομοθέτη, αυστηρότερα κριτήρια σήμανσης.

Αλλά τι ακριβώς σημαίνει ο χαρακτηρισμός «Κατάλληλο – επιθυμητή η γονική συναίνεση»;

Σημαίνει ότι η εν λόγω εκπομπή είναι κατάλληλη για όλους, δηλαδή αποτελείται από σκηνές που, κατά τη δήλωση του σταθμού, δεν είναι παιδαγωγικά βλαπτικές και μπορούν να τις παρακολουθούν μικρά παιδιά. Επειδή όμως σίγουρα θα βρεθούν και συντηρητικοί γονείς που ενδεχομένως θα εξαγριωθούν από τη συγκεκριμένη εκπομπή, ο σταθμός επισημαίνει ότι τέτοιου είδους γονείς οφείλουν οι ίδιοι να αναλάβουν τη σχετική ευθύνη παρέμβασης στα δικά τους παιδιά. Αντίστοιχα, ένα παιδί 8-10 χρόνων, μπορεί, μετά τις 9:00 το βράδυ, να παρακολουθήσει μια ακόμη πιο τολμηρή εκπομπή η οποία, κατά τη δήλωση του σταθμού, είναι επίσης κατάλληλη για όλα τα παιδιά, αλλά τώρα πλέον όλοι οι γονείς (παιδαγωγικά συντηρητικοί και παιδαγωγικά φιλελεύθεροι) καλούνται οπωσδήποτε να αποφασίσουν αν θα επιτρέψουν στα παιδιά τους να την παρακολουθούν αφού η ένδειξη επισημαίνει:

«Κατάλληλο – απαραίτητη η γονική συναίνεση»!

ΠΡΟΣΟΧΗ: Καμιά ένδειξη αν οι σκηνές είναι περισσότερο τολμηρές από την προηγούμενη κατηγορία. Είναι το ίδιο κατάλληλες για **όλα** τα παιδιά! Απλώς καλούνται **όλοι** οι γονείς (ενώ πριν μόνον οι παιδαγωγικά συντηρητικοί) να αποφασίσουν σχετικά. Με τι κριτήριο άραγε; **Αφού** τις παρακολουθήσουν θα παρέμβουν;

Δεν θέλω να παρεξηγηθώ. Προσωπικά πιστεύω ότι πραγματικά, οι σκηνές βίας και σεξ δεν συνιστούν, από μόνες τους, σοβαρό παιδαγωγικό κίνδυνο εφόσον βέβαια δεν αποτελούν ένα μόνιμο πλαίσιο κοινωνικής αγωγής. Ευχαρίστως θα προσπαθούσα, μέσα από έναν επιμορφωτικό διάλογο, να πείσω τους συντηρητικούς γονείς για το αβάσιμο των φόβων τους και πιστεύω ότι οι περισσότεροι από αυτούς θα πείθονταν καλόπιστα.

Αν όμως ένας σταθμός ή, πολύ περισσότερο, ένας κρατικός φορέας επιθυμεί να δηλώνει ότι σέβεται τις επιφυλάξεις των συντηρητικών γονέων, τότε θα έπρεπε να νοιάζεται κατά πόσον αυτοί οι συντηρητικοί γονείς μπορούν να αξιοποιούν τις θεσμοθετημένες επισημάνσεις των εκπομπών. Κατά πόσο δηλαδή μπορούν να παρεμβαίνουν όταν, ως εργαζόμενοι, λείπουν από το σπίτι τους, αν έχουν τα παιδαγωγικά εφόδια να κρίνουν και να χειριστούν τέτοιες καταστάσεις και αν η σηματοδότηση αυτή, χωρίς καμιά ουσιαστική ένδειξη για το περιεχόμενο της εκπομπής, λειτουργεί προσχηματικά και ακυρώνεται. Τελικά υποκρινόμαστε ότι ο μεν αυτορρυθμιζόμενος σταθμός μπορεί να πορεύεται ανενόχλητος χρησιμοποιώντας τις «εξαγνιστικές» αυτές επισημάνσεις, ενώ στους συντηρητικούς γονείς παρέχουμε την υπόμνηση: «Κόφτε το κεφάλι σας, εμείς πάντως σας προειδοποιήσαμε»!

Πρόταση για μικρή βελτίωση που μπορεί να υιοθετηθεί για όλες τις μη απ' ευθείας μεταδιδόμενες («ζωντανές») εκπομπές:

Το υπάρχον σύστημα σήμανσης να συμπληρωθεί με τον ακόλουθο πίνακα που θα μεταδίδεται επί 15'' στην αρχή κάθε εκπομπής:

Η εκπομπή που ακολουθεί περιέχει:

- ☐ σκηνές έντονης σωματικής βίας
- ☐ σκηνές έντονης ψυχολογικής βίας
- ☐ τολμηρές ερωτικές σκηνές
- ☐ σκηνές αγωνίας και τρόμου.

Η συμπλήρωση των πινάκων θα γίνεται με ευθύνη της επιτροπής σήμανσης των τηλεοπτικών προγραμμάτων κάθε σταθμού, διατηρώντας τη λογική της αυτορρύθμισης. Ήδη, με τη χρήση της τεχνολογίας TELETEXT αλλά και με την επερχόμενη ψηφιακή τεχνολογία, ένας τέτοιος πίνακας για

κάθε εκπομπή θα μπορούσε να ανακαλείται από το χρήστη, όποτε χρειαστεί, κατά τη διάρκεια της μετάδοσής της.

Έτσι, κάθε γονιός θα έχει τουλάχιστον κάποιες χειροπιαστές ενδείξεις προκειμένου να αποφασίσει πώς θα καθοδηγήσει τα παιδιά του και προκειμένου, σε βάθος χρόνου, να σχηματίσει μια προσωπική γνώμη για την ανεκτικότητα ή αυστηρότητα των χαρακτηρισμών που επιλέγει η επιτροπή σήμανσης του κάθε σταθμού. Πάλι δεν θα λυθεί το πρόβλημα των εργαζόμενων γονέων. Πάλι επιβεβαιώνεται το πρότυπο των αυταρχικών γονέων οι οποίοι, χωρίς να εμβαθύνουν, θορυβούνται από το στερεοτυπικά απειλητικό. Τουλάχιστον όμως δεν τους εμπαίζουμε κλείνοντας το μάτι στους σταθμούς. Ας ευχηθούμε, οι νεότεροι γονείς να συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο την ασήμαντη επίδραση που οι τέτοιου είδους σκηνές έχουν στη διαμόρφωση των παιδιών.

Αλλά πέρα από τις σκηνές αυτές που απασχολούν τους «ανησυχούντες», δεν έχουμε τίποτε άλλο να προσθέσουμε για το ρόλο της τηλεοπτικής παρακολούθησης στη διαπαιδαγώγηση; Καμιά ανησυχία για τα κοινωνικά πρότυπα, τους ρόλους και τους κώδικες καθημερινής συμπεριφοράς που καλλιεργούνται ή επιβεβαιώνονται μέσα από τις κυρίαρχες–δημοφιλείς τηλεοπτικές εκπομπές; Για την απόλυτη **εκχώρηση** του παιδικού τηλεοπτικού προγράμματος στις αντίστοιχες βιομηχανίες παιδικού θεάματος που με γλυκανάλατες εκπομπές τυποποιημένης αισθητικής εγγυώνται την παιδαγωγική ευπρέπεια «με το αζημίωτο», δηλαδή εξασφαλίζοντας τις πωλήσεις των δικών τους παραπροϊόντων στην αγορά παιχνιδιών; Καμιά πρόταση για την καλλιεργούμενη μετέωρη σχέση του παιδιού–τηλεθεατή με το κοινωνικό του περιβάλλον, σχέση που στηρίζεται σε τηλεοπτικά **ψευδοβιώματα** τα οποία τείνουν να υποκαθιστούν τις πρωτογενείς του εμπειρίες; Άραγε για τα ουσιαστικά αυτά προβλήματα αρκούν οι αυστηρές επικλήσεις για σεβασμό της παιδικής αξιοπρέπειας ή μήπως θα έπρεπε να απαγορευτούν τα πάντα και όλα σχεδόν τα προγράμματα να μεταδίδονται μετά τα μεσάνυχτα;

Δυστυχώς ο χρόνος δεν επιτρέπει να ακολουθήσουμε μια αναλυτική πορεία συλλογισμών και προτάσεων. Ας τονίσουμε ότι οι θεσμικές πρωτοβουλίες μέσα από διαμαρτυρίες, απαγορεύσεις και πρόστιμα έχουν

αποδειχθεί ως οι λιγότερο αποτελεσματικές. Λειτουργούν απλώς κατευναστικά ώστε να αποτρέπονται οι προκλητικές παραβάσεις που ενοχλούν τους αδαείς. Ωστόσο, με στήριγμα τις διεθνείς εμπειρίες, μπορούμε να υπογραμμίσουμε την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα επιλογών όπως η παροχή κινήτρων για την αναβάθμιση της τηλεοπτικής παραγωγής και η θεσμική κατοχύρωση της μετάδοσης περισσότερων ωρών παιδικού προγράμματος.

Συνοπτικά προτείνεται:

- Υποχρεωτική καθιέρωση σε όλους τους σταθμούς, απογευματινής ωριαίας ζώνης παιδικού προγράμματος δικής τους επιλογής με την υποχρέωση να περιέχει, σε εβδομαδιαία βάση, τουλάχιστον 40% πρόγραμμα ελληνικής παραγωγής.
- Δημιουργία ανεξάρτητης αρχής (μέσα σε φορέα όπως το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο ή το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων ή το παιδικό τμήμα του Συνηγόρου του Πολίτη) για την προώθηση πρότυπου παιδικού τηλεοπτικού προγράμματος και ανάλογη πίστωση πόρων ώστε η αρχή αυτή να παρεμβαίνει παρέχοντας οικονομικά κίνητρα σε φιλόδοξες παραγωγές παιδικού προγράμματος που θα προκηρύσσονται κάθε χρόνο σύμφωνα με ορισμένες προδιαγραφές. Το προϊόν αυτών των παραγωγών θα διατίθεται με ευνοϊκούς όρους στους τηλεοπτικούς σταθμούς ώστε να συμπληρώνουν το πρόγραμμα της αντίστοιχης ζώνης τους. Πρόταση βέβαια που μόνον μακροπρόθεσμα θα αποδώσει καρπούς καθώς, στο ξεκίνημά της, θα ταλαντεύεται μεταξύ διδασκισμού και χρηστομάθειας. Ωστόσο μόνον εάν ξεκινήσουν τέτοιες ουσιαστικές πρωτοβουλίες παροχής κινήτρων, υπάρχει πιθανότητα να προκύψουν στο μέλλον αξιόλογες προτάσεις από νέους ταλαντούχους δημιουργούς που, διαφορετικά, θα αναζητήσουν οικονομικά ελκυστικές

ευκαιρίες σε χώρους παραγωγής πολύ πέραν του παιδικού προγράμματος.

Στο σημείο αυτό ας μου επιτραπεί να μνημονεύσω το «μοντέλο» ορισμένων παιδικών εκπομπών, όπως δοκιμάστηκε κατά την περίοδο 1985-86 στην τότε ΕΤ-2, όταν είχα την ευθύνη του παιδικού προγράμματος. Πρόκειται για την «αρχή» σύμφωνα με την οποία οι προβαλλόμενες εκπομπές, για όσο χρόνο τηλεοπτικής παρακολούθησης απαιτούν από τα παιδιά, θα πρέπει να «πυροδοτούν» (να προτρέπουν τα παιδιά σε) τουλάχιστον ίσο χρόνο εξωτηλεοπτικής δραστηριότητας με αφορμή τη συγκεκριμένη εκπομπή.

Τρεις, κυρίως, τέτοιες σειρές παιδικών εκπομπών σχεδιάστηκαν και μεταδόθηκαν με την αντίληψη αυτή:

- Τα «Κολλητήρια» όπου μαζί με τις ήδη καθιερωμένες παραστάσεις Καραγκιόζη, δίνονταν από την εκπομπή οδηγίες για ανέβασμα ερασιτεχνικών παραστάσεων Καραγκιόζη, με τη βοήθεια πρότυπου, συνοδευτικού, εκπαιδευτικού υλικού έκδοσης ΕΤ-2 (περιλάμβανε φυλλάδιο με οδηγίες και πληροφορίες για το θέατρο Σκιών, ενδεικτικά έργα, έτοιμες φιγούρες, πατρόν και υλικά για συμπληρωματικές φιγούρες κ.λπ.). Το εκπαιδευτικό υλικό διένειμε ο σταθμός δωρεάν σε όσες ομάδες παιδιών αναλάμβαναν την υποχρέωση να πραγματοποιήσουν μία τουλάχιστον δημόσια (στο σχολείο ή αλλού) παράσταση Καραγκιόζη. Έτσι, εξ αιτίας της εκπομπής, πραγματοποιήθηκαν από παιδιά–τηλεθεατές πάνω από 100 μαθητικές παραστάσεις Καραγκιόζη σ' όλη την Ελλάδα.
- Τα «Παραμύθια του Ευγένιου Χρυσοβελόνη» όπου μαζί με τις ήδη καθιερωμένες παραστάσεις κουκλοθεάτρου, δίνονταν από την εκπομπή οδηγίες για το ανέβασμα ερασιτεχνικών παραστάσεων κουκλοθεάτρου με τη βοήθεια πρότυπου, συνοδευτικού, εκπαιδευτικού υλικού

έκδοσης ET-2 (περιλάμβανε φυλλάδιο με τεχνικές οδηγίες και πληροφορίες για το κουκλοθέατρο, ενδεικτικά έργα, έτοιμες κούκλες, υλικά για συμπληρωματικές κούκλες κ.λπ.). Το εκπαιδευτικό υλικό έστελνε ο σταθμός δωρεάν σε όσες ομάδες παιδιών δεσμεύονταν να πραγματοποιήσουν μία τουλάχιστον δημόσια παράσταση (στο σχολείο ή αλλού). Χάρη στην εκπομπή αυτή, πραγματοποιήθηκαν από παιδιά – τηλεθεατές πάνω από 30 μαθητικές παραστάσεις κουκλοθεάτρου σ' όλη την Ελλάδα.

- Η «Αριθμητική της Φαντασίας» όπου με αφετηρία κάποιο υλικό που δένειμε ο σταθμός σε σχολεία (καρτέλες με εικόνες, καρτέλες με λέξεις-κλειδιά, οδηγίες, το βιβλίο «Η γραμματική της Φαντασίας» του Τζ. Ροντάρι κ.λπ.), ομάδες παιδιών καλούνταν σε διαγωνισμό μυθοπλασίας (αυτοσχεδιαζόμενη πλοκή παραμυθιού) με έπαθλο την εικονοποίηση της ιστορίας τους μέσα στην τηλεοπτική εκπομπή. Στον τελικό διαγωνισμό συμμετείχαν δεκάδες σχολεία αλλά, με βάση το παραπάνω εκπαιδευτικό υλικό και με πρωτοβουλία δασκάλων, πολλές παρόμοιες εκδηλώσεις–διαγωνισμοί μεταξύ σχολείων πραγματοποιήθηκαν σε όλη την Ελλάδα, εκτός τηλεόρασης.

Παρά τις κάθε λογής πρακτικές και διαχειριστικές δυσκολίες στα παραπάνω εγχειρήματα, είναι πιστεύω σαφές ο τρόπος με τον οποίο οι τηλεοπτικές εκπομπές θα μπορούσαν, εκτός από την κατανάλωσή τους, να προκαλούν κινητοποιήσεις των παιδιών–τηλεθεατών τους στο χώρο του πολιτισμού, του στοχασμού και της καλλιτεχνικής έκφρασης. Κινητοποιήσεις παιδιών-τηλεθεατών σε κάθε λογής διαγωνισμούς γίνονται βέβαια πολλές, θα πρέπει όμως να επιδιωχτούν τέτοιες κινητοποιήσεις που δεν θα αποβλέπουν τόσο στην αύξηση της τηλεθέασης της αντίστοιχης εκπομπής, αλλά κυρίως θα επιδιώκουν να αποδώσουν ένα πολιτισμικό «αντίκρουσμα» έξω και πέρα από την τηλεοπτική παρακολούθηση.

Αν όμως υπάρχει μια πιθανότητα να δώσουμε πειστικές απαντήσεις στα ουσιαστικά ερωτήματα που θέσαμε προηγουμένως για τις γενικότερες επιδράσεις της τηλεόρασης στην αγωγή των παιδιών, αν υπάρχει μια πραγματική ελπίδα παρέμβασης για την αναβάθμιση της τηλεοπτικής πραγματικότητας, αυτή κυρίως θα προκύψει μέσα από συστηματικά προγράμματα οπτικοακουστικής παιδείας στις χαμηλές βαθμίδες της τυπικής εκπαίδευσης. Θα πρέπει δηλαδή να καθιερωθούν στο σχολείο **δραστηριότητες** εξοικείωσης με την οπτικοακουστική έκφραση, όπως:

- Απλές δραστηριότητες παραγωγής οπτικοακουστικού προϊόντος στο σχολείο (καταγραφή του άμεσου περιβάλλοντος με φωτογραφίες, μικρές αφηγήσεις με φωτογραφίες ή βίντεο, απλά βιντεορεπορτάζ για τη σχολική καθημερινότητα ή για το φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον, ηχοσκοηνοθεσίες λογοτεχνικών κειμένων κ.λπ.)

Επίσης:

- Απλές δραστηριότητες μελέτης οπτικοακουστικών έργων και ανάπτυξης κριτικού λόγου (εκδηλώσεις με προβολή επιλεγμένων ταινιών για παιδιά και νέους, εργασίες πάνω στις ταινίες αυτές, εργασίες πάνω σε επιλεγμένα αποσπάσματα τηλεοπτικών εκπομπών, συγκρίσεις κινηματογραφικών μεταφορών από λογοτεχνικά έργα, διακειμενικές συγκρίσεις κ.λπ.)

Όλες αυτές οι δραστηριότητες είναι απολύτως συμβατές με την σημερινή εκπαιδευτική πραγματικότητα, καθώς η σχετική ρητορική (για εκδηλώσεις πολιτισμού, για συνθετικές εργασίες κοινωνικού προβληματισμού – projects κ.λπ.) συχνά πλέον διατυπώνεται από τους ίδιους τους αρμόδιους φορείς του Υπουργείου Παιδείας (ΥΠΕΠΘ). Θα πρέπει βέβαια στα Προγράμματα Σπουδών της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να κατοχυρωθούν θεσμικά προϋποθέσεις όπως οι ώρες πολιτισμού, η συστηματική πρόβλεψη και καθιέρωση ορισμένων ωρών για δημιουργικές συνθετικές εργασίες–projects κ.λπ. Πρόκειται όμως για καινοτομίες ώριμες,

όπως φαίνεται από την καθιέρωση της ευέλικτης ζώνης σε πολλά σχολεία και τη διευρυνόμενη λογική της διαθεματικότητας.

Με απλές δραστηριότητες οπτικοακουστικής παιδείας όπως αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω, η οπτικοακουστική έκφραση μπορεί να διαποτίσει τη σχολική καθημερινότητα, όχι ως ένα ξεχωριστό μάθημα, αλλά ως νοοτροπία και τρόπος δουλειάς που εύκολα συνδυάζεται και πλαισιώνει το περιεχόμενο των περισσότερων γνωστικών αντικειμένων. Αυτή η οπτικοακουστική πλαισίωση των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων του Προγράμματος Σπουδών, δεν μπορεί να προκύψει από γραμμικές συνδέσεις της διδακτέας ύλης με οπτικοακουστικά βοηθήματα (όπου -για παράδειγμα- μια ταινία ή ένα τηλεοπτικό ρεπορτάζ θα έδιναν απλώς την αφορμή στο δάσκαλο για να προχωρήσει σε μια συμβατική διδασκαλία). Για να συμβάλει ουσιαστικά στην οπτικοακουστική παιδεία των μαθητών και να αποτελέσει καινοτομική παρέμβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία, θα πρέπει να συνδυαστεί με τη λογική των ομαδικών, δημιουργικών εργασιών όπου, μια-δυο φορές κάθε χρόνο, οι μαθητές θα μπορούσαν να μελετούν μια σειρά από επιλεγμένα οπτικοακουστικά προϊόντα σχετικά με κάποιο θέμα, να πραγματοποιούν τη δική τους έρευνα ανατρέχοντας σε πηγές σχετικά με το θέμα και, στη συνέχεια, να διατυπώνουν το δικό τους οπτικοακουστικό λόγο σύμφωνα με τη δική τους οπτικοακουστική αισθητική.

Για την ολοκληρωμένη εφαρμογή τέτοιων καινοτομιών θα πρέπει να προβλεφθεί αφενός συστηματική και συνοπτική επιμόρφωση στα θέματα της οπτικοακουστικής παιδείας, των εκπαιδευτικών που ήδη υπηρετούν στην Πρωτοβάθμια και στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αφετέρου καθιέρωση αντίστοιχων μαθημάτων οπτικοακουστικής παιδείας στα Παιδαγωγικά Τμήματα του Πανεπιστημίου και στις λεγόμενες καθηγητικές σχολές. Έτσι οι εκπαιδευτικοί θα εξοικειωθούν με τις θεμελιώδεις έννοιες της οπτικοακουστικής έκφρασης και θα καθοδηγηθούν ως προς την εφαρμογή απλών δραστηριοτήτων που προβλέπουν τη χρήση οπτικοακουστικών εργαλείων **κυρίως από τους μαθητές** με διάφορες αφορμές και την αξιοποίηση των οπτικοακουστικών έργων στην καθημερινή σχολική πράξη.

Στην ίδια κατεύθυνση, ο θεσμός των φεστιβάλ κινηματογραφικών ταινιών για παιδιά και νέους, στο πρότυπο του γνωστού Φεστιβάλ Ολυμπίας, θα μπορούσε να αποτελεί ετήσιο γεγονός σε πολλές πόλεις της Ελλάδος ώστε οι

μαθητές να εκτίθενται σε εναλλακτικούς τρόπους κινηματογραφικής έκφρασης πέραν από αυτούς που συνήθως παρέχονται μέσα από τις κυρίαρχες παραγωγές που διακινούν οι μεγάλοι διανομείς. Θα πρέπει ακόμα να δημιουργηθεί βήμα για προβολή μικρών μαθητικών οπτικοακουστικών παραγωγών, είτε στην τηλεόραση είτε σε ειδικές φεστιβαλικές εκδηλώσεις κατά το πρότυπο του Φεστιβάλ «KAMEPA ZIZANIO» ή, παλιότερα, του προγράμματος «ΠΑΜΕ ΣΙΝΕΜΑ;».

Τέτοιου είδους θεσμικές πρωτοβουλίες δεν αποτελούν μονάχα προτάσεις για την αναβάθμιση της κινηματογραφικής παιδείας στον τόπο μας, αλλά μαζί με τις προηγούμενες, συμβάλλουν στη σταδιακή ανάπτυξη μιας υψηλού επιπέδου οπτικοακουστικής συνείδησης έτσι ώστε η οποιαδήποτε τηλεοπτική ευτέλεια ή χυδαιότητα να μην αποτελεί παρά έναν ασήμαντο πολτό δίπλα σε μια συγκροτημένη οπτικοακουστική κουλτούρα κριτικά σκεπτόμενων πολιτών, οι οποίοι με τις επιλογές τους θα καθορίζουν τη συνολική πορεία της τηλεοπτικής παραγωγής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑ

Τριμηνιαίο περιοδικό για την εκπαίδευση
Κωδικός: 1512

Κυκλοφορεί τους μήνες:
Ιανουάριο, Απρίλιο, Ιούλιο, Οκτώβριο
Χρόνος 17ος • τεύχος 78
Μαϊος-Ιουλίου 2008
τιμή τεύχους: 3,50 €

Ιδιοκτήτης: Το ομότιμο επιστημονικό μη κερδοσκοπικό σωματείο

Εκδότης: Δημήτρης Σκλάβος

Ηλεκτρονική σελίδα: www.geocities.com/ekpaideytiki_koinotita

Συνεργασίες - Επιταγές:
Εκπαιδευτική Κοινότητα
Μησοίκου 1, 15772 Σαυρόφρου
τηλ. επικοινωνίας: 210-6749490
τηλ. για διαφημίσεις: 210-9755998
fax: 210-7719362

Αριθμοί λογαριασμών
Εθνικής Τράπεζας: 151/430275-38
Αγροτικής Τράπεζας: 0050500605776

Συνδρομές:

εσωτερικού επίσημα	11 €
• δεύτερης	20 €
• τρίτης	27 €
Ευρώπης	25 €
Κόσμου	20 €
υπόλοιπου κόσμου	30 €
σχολείων	18 €
Οργανισμών οργανισμών, βιβλιοθηκών	28 €

Συντακτική Επιτροπή:
Γιώργος Μάγκος, Κώστος Μάγκος, Σπύρος Μαραγκάκης, Γιώργος Σιάβας, Δημήτρης Σκλάβος, Θανάσης Σταμάτσος, Νίκος Σπάραντος, Δάσκαλ Τζοβάρτα, Νικόλαος Τσαπαράκης, Γεώργιος Φαφούρης, Νίκος Χαλκιάκης

Φωτοστοχαστική - Ηλεκτρονική σελίδα:
RED-T-POINT

Μέλη της 5 - Κυψέλη, τηλ. 210-8656505

Εκτύπωση:
Μαρίλη Ανδριάνου
Επικοινωνία 20 & Ευριπίδου, τηλ. 210-3214446

Τιμή πακέτων τευχών: 3,50 €
Φωτογραφίες τευχών: Χριστίνα Λαοντίδου

Τα επιπλέον κείμενα αναφέρονται τις ασκήσεις των συντακτών της, ενώ τα επιπλέον κείμενα τις ασκήσεις της Συντακτικής Επιτροπής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΘΡΑ

- 10 «Γράμματα, λέξεις, ιστορίες». Πρώτες παρατηρήσεις για το νέο βιβλίο της ελληνικής γλώσσας Α' Δημοτικού του Βασίλη Κωτούλα
- 14 Ποια ιστορία θέλετε να πούμε στα παιδιά; της Τζούλιας Φουρτούνη
- 18 Φορείς επιμόρφωσης των Ελλήνων εκπαιδευτικών: Μύθος και πραγματικότητα του Γιάννη Ρε
- 24 Για ένα σχολείο που σέβεται τη διαφορετικότητα των Στελλας Πρωτονοταρίου και Πέτρου Χαραβιτσιδη
- 34 Η συζήτηση για την πολιτική της γνώσης στο σχολείο της Μαρίας Κωτούλα
- 42 Ευνάρδιο της Άννας Ρόδη
- 44 Τηλεόραση και παιδί του Μένι Θεοδωρίδη

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

- 2 Της σύνταξης
- 3 Σελίδες λογοτεχνίας
- 6 Εκπαιδευτικά και άλλα
- 8 Πολιτισμική Κοινότητα
- 48 Παιδεία τέχνης κατεργάζεται
- 50 Της φροσύνης και της χιμείας
- 52 Η Ελλάδα δεν είναι ο κόσμος ολος
- 54 Υπάρχουν και βιβλία
- 56 Το τελευταίο κουνούρι

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

Η «Οφθαλμική απόκτηση» που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος δεν εξέφραζε τη συντακτική επιτροπή αλλά το συντάκτη της Δ. Σκλάβο, η υπογραφή του οποίου, από παραδρομή, παραλείφθηκε. Ζητούμε συγγνώμη!

* Στείλε τη συνδρομή σου με ταχυδρομική επιταγή ή κατάθεσε την στην Εθνική ή την Αγροτική Τράπεζα. Αν πρόκειται για επανόρθωση συνδρομής μέσω Τράπεζας, δεν χρειάζεται να μας ενημερώσεις για την κατάθεση. Ζητήστε μόνο να πληρωθεί το σωματείο που σου.

* Μη διστάσετε να μας τηλεφωνήσετε ή να μας γράψετε, ώστε να σας στείλουμε κάποιο τεύχος που δεν έχετε λάβει.

Γραφτείτε συνδρομητές. Μας βοηθάτε!